

Tutkitun tiedon polulla: Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimus kehittämisen perustana

Leena Mikkola & Sanna Herkama

Viittausohje:

Mikkola, L., & Herkama, S. (2023). Tutkitun tiedon polulla: Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimus kehittämisen perustana. *Prologi – Viestinnän ja vuorovaikutuksen tieteellinen aikakauslehti*, 19(1), 2–4. <https://doi.org/10.33352/prlg.127412>

To cite this article:

Mikkola, L., & Herkama, S. (2023). Tutkitun tiedon polulla: Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimus kehittämisen perustana. [On the path of research-based knowledge: Communication and social interaction research as a basis for development]. *Prologi – Journal of Communication and Social Interaction*, 19(1), 2–4. <https://doi.org/10.33352/prlg.127412>

Prologi

– Viestinnän ja vuorovaikutuksen
tieteellinen aikakauslehti

journal.fi/prologi/

ruotsiksi: Prologi – Tidskrift för Kommunikation och Social Interaktion
englanniksi: Prologi – Journal of Communication and Social Interaction

Julkaisija: Prologos ry.

Avoin julkaisu / Open Access
ISSN 2342-3684 / verkko
ISSN 1795-7613 / painettu versio

Pääkirjoitus

Prologi, 19(1)

2–4

<https://doi.org/10.33352/prlg.127412>

Tutkitun tiedon polulla: Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimus kehittämisen perustana

Leena Mikkola

Apulaisprofessori, FT, Dosentti
Viestintätieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto
leena.mikkola@tuni.fi

Sanna Herkama

Erikoistutkija, FT
INVEST tutkimuskeskus ja lippulaiva
Turun yliopisto
sanna.herkama@utu.fi

Tämä on viestinnän ja vuorovaikutuksen tieteellisen aikakauslehden Prologin ensimmäinen teemanumero, *Viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen tutkimusperustainen kehittäminen*. Sen tavoitteena on kuvata sitä, miten ja millä tavoin tutkimusperustaista kehittämistä vuorovaikutuksen ja viestinnän näkökulmasta tehdään ja tutkitaan. Idea tämänkaltaisesta teemanumerosta syntyi syksyllä 2020, kun Vuorovaikutuksen tutkimuksen päivillä¹ kokoontui työryhmä, jonka keskiössä oli yhteisöjen vuorovaikutuksen kehittäminen. Varsinaisen kipinän edistämiseen antoi Tutkitun tiedon teemavuosi 2021². Tieteellisen seurain valtuuskunnan, Suomen Akatemian ja Opetus- ja kulttuuriministeriön yhdessä toteuttama teemavuosi kokosi yhteen tapahtumia ja toimijoita, joita yhdisti

kiinnostus tutkittuun tietoon ja sen hyödyntämiseen yhteiskunnan eri sektoreilla. Teemavuosi sai meidät pohtimaan syvemmin, mitä tutkittu tieto, sen tuottaminen ja soveltaminen viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen kehittämisessä voisikaan tarkoittaa. Pohdintamme kypsyi Prologin toimituskunnalle tehdyksi ehdotukseksi, ja pääsimme tekemään pioneerityötä ensimmäisen teemanumeron parissa.

Myös valitsemamme teema muodostui osaltaan pioneerityöksi: kehittäminen tutkimuskohteenä on uusi asia viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa. Tämä siitäkin huolimatta, että viestinnän ammattilaiset tekevät omissa yhteisöissään tärkeää kehittämistyötä ja että vuorovaikutus on se prosessi, jossa kaikki ke-

¹ <https://www2.helsinki.fi/en/conferences/vuorovaikutuksen-tutkimuksen-paivat>

² <https://tutkittutieto.fi/>

hittäminen tapahtuu. Vaikka viestinnän tutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi on vahva, ja alan tutkijoilla on vankka kehittämisen eetos, suomalainen käytännön ongelmista kumpuava tutkimus on lähinnä tutkijalähtöistä: tutkimus käynnistyy usein tutkijoiden havaitsemista viestinnän ja vuorovaikutuksen ongelmista, joihin he etsivät ratkaisua soveltamalla teoreettista näkemystään. Monilla yhteiskuntatieteiden aloilla tehtävä yhteisösidonnainen tutkimus (*engaged research*), kansalaistutkimus (*citizen research*) tai yhteistutkijuus (*co-research*) eivät ole vielä juurtuneet viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimukseen.

Olisi kenties ollut helpompaa rakentaa teemanumeroa jostain perinteisemmästä empiiristä tutkimusta tuottavasta tutkimuskohteesta, kuten teknologiavälitteisestä vuorovaikutuksesta tai terveystietämisestä, joista maassamme on tehty runsaastikin viestinnän teoreettisten tulokulmien ohjaamaa tutkimusta. Sen sijaan *viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen tutkimusperustainen kehittäminen* on ollut totutusta poikkeava, vaativakin aihe, joka haastoi meitä toimittajina. Toimitusprosessi on muodostunut monitahoiseksi pohdinnaksi siitä, mitä tutkimusperustainen kehittäminen tutkimus on juuri viestinnän ja vuorovaikutuksen alalla: miten sitä pitäisi tehdä, miten siitä pitäisi kirjoittaa ja miten sitä pitäisi arvioida? On ollut inspiroivaa käydä tätä keskustelua, hahmottaa kehittämistä yhtenä alamme tutkimuskohteista ja samalla jäsentää esimerkiksi sitä, millaisia muotoja kehittämistä kuvaavat artikkelit voivat saada. Kehittämisen tutkimus ei aina istu perinteiseen IMRAD-malliin (*introduction-method-results-discussion*) tutkimusraportin muotona.

Kehittämisen teema ja uudenlaiset tutkimuksen muodot ovat haastaneet myös teemanumeron arvioijia. Emme voi kylliksi kiittää heitä siitä, kuinka asiantuntevasti, paneutuneesti ja työ-

tään säästämättä he ovat arviointinsa tehneet. Pysähdyimme usein review-lausuntojen äärelle ihailen, kun kommentit osoittivat perehtyneisyyttä, palautteen antamisen tapa oli erinomaisen rakentava ja tekstit itsessään olivat hienosti laadittuja puheenvuoroja. Juuri tällaista tieteellisen keskustelun tulisi olla: aidosti kriittistä, ratkaisuja hakevaa ja kollegaa kunnioittavaa.

Teemanumeroiden tehtävänä on sekä nostaa esille uusia tutkimuksen aihealueita että kuvata tietyn tutkimusaiheen asiointilaa. Millaista viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen tutkimusperustaiseen kehittämiseen kytkeytyvä tutkimus alallamme tällä hetkellä sitten on? Teemanumero *Viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen tutkimusperustainen kehittäminen* sisältää neljä vertaisarvioitua artikkelia, jotka kiinnittyvät eri vaiheisiin ja näkökulmiin tutkitun tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Kaksi ensimmäistä on empiirisiä tutkimusraportteja, jotka tuottavat tietoa yliopisto-opetuksen kehittämiseen: Teemanumeron avaa Janne Niinivaaran ja Heini Lehtosen artikkeli, jossa he tarkastelevat kielikeskuksen verkko-opetuksessa ilmeneviä yliopisto-opiskelijoiden vuorovaikutuskäsityksiä ja -kokemuksia. Heidän analyysinsä tuottaa kehittämisohdotuksia opetussuunnitelmatyöhön, opetustarjontaan ja erilaisten digitaalisten opetus- ja vuorovaikutusmuotojen kehittämiseen. Tessa Horila ja Mitra Raappana keskittyvät artikkelissaan tarkastelemaan opiskelijoiden tunteita ja asenteita verkko-opetuksessa toteutettavissa ryhmäkeskusteluissa. Heidän tuloksensa tuottavat tietoa erityisesti siitä, millaisin pedagogisin ratkaisuin voidaan tukea ryhmätyöskentelyä etäopetuksessa.

Kolmas teemanumeron artikkeleista nojaa implementointitutkimuksen lähtökohtiin ja tarkastelee työyhteisön kehittämistä, prosessia, jossa vuorovaikutuksella on keskeinen

rooli. Sanna Herkaman, Inari Harjuniemen, Juuso Revon ja Mona Valkiarannan artikkeli pureutuu kiusaamisen vastaisten ohjelmien toimeenpanoon koulussa ja tuottaa tietoa siitä, miten yhteisöjä voidaan tukea omien käytänteiden kehittämisessä. Artikkelin toimittamisesta ovat vastanneet Leena Mikkola ja vuosina 2021–2022 Prologin päätoimittaja toiminut Ira Virtanen. Neljäs artikkelista on näkökulmaltaan teoreettinen. Se tuottaa tietoa käytänteiden kehittämiseksi ja toimii myös tutkimuksen välineenä. Elisa Juholin ja Henrik Rydenfelt analysoivat johtamisviestinnän kirjallisuutta johtamisviestinnän paradigmoista käsin. Tämän analyysin pohjalta he tuottavat navigoivan johtamisviestinnän käsitteellisen mallin, jota voi hyödyntää erityisesti hallitsemattomissa tilanteissa.

Teemanumerossa on myös kaksi tutkimuspuheenvuoroa. Anne Laajalahti ja Vilja Laaksonen tarkastelevat tutkitun tiedon hyödyntämisen mahdollisuuksia ja tiedon leviämisen esteitä. He esittävät useita ratkaisuja, joilla tiedon tuottajien ja käyttäjien välistä vuorovaikutusta ja siten tiedon hyödyntämistä on mahdollista vahvistaa. Aapo Hiilamo, Tiina Huttu, Jaakko Helander, Marjo Kurki ja Tiina Ristikari esittelevät puheenvuorossaan Ilmiöpöytäprosessi-menetelmän, jonka tarkoituksena on edistää vuorovaikutusta tutkijoiden ja päätöksentekijöiden välillä. Puheenvuorossa arvioidaan tämän dialogisen menetelmän mahdollisuuksia, haasteita ja kehittämistarpeita.

Tämän teemanumeron toimittaminen on kytkeytynyt läheisesti Prologin kehittämiseen tieteellisenä aikakauslehtenä. Samalla kun olemme teemanumeroa toimittaneet, on Prologissa luotu tämän uuden julkaisumuodon toimituksellisia periaatteita. Teemanumeron toimittaminen on siis siten itsessään ollut vuorovaikutuksessa tapahtuvaa kehittämistä. Yhteistyö

Prologin vuosien 2021–2022 toimituskunnan kanssa on ollut tiivistä, sujuvaa ja eteenpäin katsovaa, mistä lausumme lämpimät kiitoksemme: ilman päätoimittaja Ira Virtasen kannustusta ja toimituskunnan jäsenten Tomi Laapotin ja Sanna Ala-Kortesmaan tukea emme ehkä olisi lähteneet luomaan Prologin ensimmäistä teemanumeroa. Olemme iloisia, että lähdimme, matka on todella kannattanut. Haluamme lausua lämpimät kiitoksemme myös tämän Prologin taittaneelle Pasi Ikoselle miellyttävästä, ammattitaitoisesta ja kärsivällisestä yhteistyöstä.

Uskomme, että teemanumero osoittaa sen, kuinka monella tapaa viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen kehittämisen voi ymmärtää ja kuinka monin tavoin sitä voi lähestyä ja tutkia. Samalla toivomme, että tämä teemanumero olisi vasta lähtölaukaus tutkimusperustaiselle kehittämiselle ja kehittämisen tutkimukselle alallamme. Toivottavasti tämä numero haastaa lukijaa pohtimaan, mitä muuta voisi viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteisöjen kehittämisen tutkimus olla. Voisiko se olla vaikkapa vaativien ongelmien tunnistamista ja käsitteellistämistä yhdessä kansalaisten kanssa? Voisiko kansatutkijuus nostaa esille jopa kokonaan uudenlaisia viestinnän ongelmia ja vuorovaikutuksen tutkimuskohteita? Voivatko viestinnän ja vuorovaikutuksen ongelmat olla sellaisia, joiden ratkaisemiseen tarvitaan monitieteellistä tutkimusta ja ratkaisuja? Entä mikä motivoisi kehittämistyön tekijää hakemaan alamme tutkijaa kumppaniksi? Toivomme, että onnistumme yhdessä kirjoittajien kanssa herättämään vilkasta keskustelua tutkimusperustaisesta kehittämisestä ja siitä, kuinka voimme edistää viestinnän ja vuorovaikutuksen teoreettisesta kentästä kumpuavaa kehittämisen tutkimusta.

Antoisia lukuhetkiä toivottaen,
Leena Mikkola ja Sanna Herkama